

gebrek niet opnemen. Maar de opmerking van den heer Verhey geeft wel te denken, want menige Koninginnepage die we in het plasseengebied zien rondvliegen, kan afkomstig zijn uit een oorlogs-peencultuur.

JAC. P. TH.

De laatste Pestvogels? Nadat het troepje van 13 Pestvogels in Wageningen dat er van 9.1.44 tot 21.1.44 vertoefde, heb ik op dezelfde plaats van 21.1.44 tot 13.2.44 nog 3 Pestvogels voortdurend gezien, steeds etend van de bessen van Geldersche Roos.

Bennekom 18.2.44.

F. E. v. DAALEN.

Koninginnepage. In den zomer van 1942 vond ik één dood exemplaar op den Kanaaldijk bij Veele, gemeente Vlagtwedde. In dit verband merk ik op, dat Melkeppe groeide dicht bij onze loods aldaar.

Winschoten 27.2.44.

A. ZANDSTRA.

Koninginnepage en Groote Vos. Omtrent de Koninginnepage kan ik U het volgende melden: Bijna iedereen zomer tref ik er wel in mijn tuin op de bloemen, doch niet veel, hoogstens drie, vier per zomer. Mijn tuin ligt halverwege Hilversum en 's Graveland, dus niet te ver van het Kortenhoefse plasseengebied. In dit gebied zelf heb ik den vlinder nooit ontmoet.

Bij een familielid wonende aan den Nootweg te Loosdrecht, dus veel dichtter bij de plassen, had men den vorigen zomer enkele malen den Koninginnepage gezien. Van een bedje tuinwortelen had men tientallen rupsen vernietigd, welke bij navraag rupsen van denzelfden vlinder bleken geweest te zijn. Zoodra men ze weer vindt, zullen ze voor mij bewaard worden.

Misschien stelt U ook belang in het volgende: Tusschen mijn huis en dat mijner bureu stond verleden zomer een reusachtige, gezonde, breed vertakte gewone iep. Toevallig viel mij eens op, dat bovenin een groep kale twijgen zat. Met mijn Zeiss-kijker bemerkte ik hierop rupsen, welke ik voor Vanessarupsen hield. Herhaaldelijk zaten, vooral 's morgens, een Koekoekenpaar, man en vrouw, in dien boom en verslonden menige rups. Later vond ik tegen mijn muur opkruipen drie rupsen van den Groeten Vos, blijkbaar uit den iep gewaaid of gekropen; ze maakten plannen zich te verpoppen. Ik heb ze dit laten doen in een doos. De mooie vlinders verschenen later en kregen, na behoorlijk te zijn bewonderd, de vrijheid. De kaalgevreten iepetwijgen waren toen alweer groen.

Hilversum 9.2.'44.

CHR. H. J. RAAD.

De Ijsvogel herstelt zich na de strenge winters. Vóór de strenge winters van '40, '41 en '42 was de Ijsvogel in Zeeland een vrij algemene doortrekker en wintergast. Tengevolge van de strenge vorstperiodes werd de soort hier echter een zeer zeldzame verschijning. Het is daarom opvallend, dat deze fraaie vogel in het afgelopen najaar en tijdens deze winter weer op tal van plaatsen in onze provincie werd gezien. Vooral door de medewerking van vele leden van District VIII der N. J. N. en enkele oudere vogelvrienden beschikken wij over een aantal gegevens waaruit het verloop van de trek en het overwinteren alhier duidelijk blijkt.

De volgende waarnemingen werden gedaan: 21 Juli: 1 ex. 's-Gravenpolderse Weel, Zuid-Bev.; 28 Juli: 1 ex. Brouwershaven; 31 Juli: 1 ex. 's-Gravenpolderse Weel, Zuid-Bev.; 4 en 12 Aug.: 1 ex. Kattendijke; 22 Aug.: 1 ex. Schelphoek, Schouwen en 1 ex. Diepe Gat, Schouwen; 23 Aug.: 1 ex. Kasteel Moermond, Schouwen; 29 Aug.: 1 ex. bij Goes; eind Aug.: 1 ex. bij Vlissingen; 5 Sept.: 1 ex. Kasteel Moermond, Schouwen en 2 ex. bij Terneuzen; 9 Sept.: 2 ex. bij Middelburg; 12 Sept.: 2 ex. bij Zierikzee; 18 en 19 Sept.: resp. 2 en 1 ex. bij Vlissingen; 28 Sept.: 1 ex. bij Serooskerke, Schouwen; 1 Oct.: 1 ex. te Middelburg; 2 Oct.: 1 ex. „Ter Hooge” bij Middelburg; 4 Oct.: 1 ex. bij Oost-Souburg; 10 Oct.: 1 ex. kanaal door Walcheren; 12 Oct.: 2 ex. bij Middelburg; 14 en 22 Oct.: 1 ex. bij Middelburg; 29 Oct.: 1 ex. bij 't Zand, Walcheren en 1 ex. Wilhelminapolder, Zuid-Bev.; 30 Oct.: 1 ex. „Ter Hooge” bij Middelburg; 31 Oct.: 1 ex. bij de West-Schengen, Zuid-Bev. en 1 ex. bij Arnemuiden; 1 Nov.: 1 ex. bij Middelburg; 2 Nov.: 1 ex. bij Vlissingen; 5 Nov.: 1 ex. te Middelburg; 20 Nov.: 1 ex. Oost-Schengen, Zuid-Bev.; 21 Nov.: 1 ex. bij Schuddenbeurs, Schouwen; 24 en 6 Dec.: 1 ex. kanaal door Walcheren; 5 Dec.: 1 ex. bij Vlissingen; 11 Dec.: 1 ex. Haamstede; 12 Dec.: 1 ex. bij Flauwersinlaag, Schouwen; 14 Dec.: 1 ex. bij Zierikzee; 21 en 23 Dec.: 1 ex. resp. te Nieuwerkerk en Schuddebeurs, Schouwen; 29 en 30 Dec.: resp. 1 ex. Woestenij, Schouwen en 2 ex. bij Nieuwerkerk; eind Dec.: 1 ex. bij Goes; 1 Jan.: 1 ex. te Vlissingen; 2 en 9 Jan.: 1 ex. Ouwkerk, Schouwen; 13, 14 en 20 Jan. 1 ex. bij Vlissingen; 15 Jan.: 1 ex. Noord-Sloc, Zuid-Bev.

Ook op Noord-Beveland werd de Ijsvogel weer meer gezien, zoals de Heer Heijstek kortelings in D.L.N. mededeelde.

Wat het verloop van de trek betreft merken we het volgende op: De vroege waarnemingen in Juli en begin Augustus zijn door D. A. Vleugel in zijn mededeling in D.L.N. als „voortrek” geïnterpreteerd. De echte trek begint in de tweede helft van Augustus, zoals ook in „De Ned. Vogels” wordt medegedeeld. De hoofdtrek valt in October, terwijl daarna op geschikte plaatsen verscheidene ex. blijven hangen en overwinteren. Het geheel geeft een verheugend beeld, zodat de verwachting van enkele pessimisten, dat de Ijsvogel in Nederland als broedvogel zou uitsterven, waarschijnlijk ook wel onjuist zal blijken te zijn.

Goes, Januari 1944.

G. MIDDELMAN, Dr. G. F. WILMINK.

Pestvogels. Hedenmorgen nam ik in het Van Boetzelaerpark te de Bilt drie pestvogels waar. Zij deden zich te goed aan ligusterbessen.

Bilthoven, 31 Januari 1944.

W. BACKHUYS.

Pestvogels in Wageningen. In aansluiting op mijn mededeeling betreffende 13 Pestvogels in Wageningen van 19 Januari '44, deel ik U mede, dat zij aldaar zijn gebleven tot Vrijdagmorgen 21 Januari, toen het zulk mooi voorjaarsweer was. Enkele uren later waren ze reeds vertrokken.

Bennekom 21.1.44.

F. E. VAN DALEN.

Ijsvogels. De berichten over de Ijsvogels zijn tamelijk hoopvol. Ik ben het met de inzenders eens, dat zij de „natuurrampen” wel te boven kunnen komen. Nu rest natuurlijk nog, wat zij op allerlei manier van den Mensch hebben te verduren. Daarover ook nog graag berichten.

J. P. T.

Meeuw vangt Wintermuggen. Zondagmorgen omstreeks 12 uur zag ik een meeuw in het stadsplantsoen te Leiden, die als een zwaluw bezig was met het vangen van mugjes. Hij scheerde telkens langs een boom, waaromheen een wolk muggen danste en snapte dan met open bek inks en rechts muggen weg. Dit herhaalde zich een tiental keren, waarna de meeuw, misschien doordat ik stil bleef staan, weg vloog.

Voorschoten 8.2.'44.

W. H. VAN DER NAT.

De nestplaats van de Ijsvogel. In het jaar 1936 vond ik voor het eerst op de buitenplaats Duindigt het nest van de Ijsvogel in een zandgroeve. Daar heb ik toen een eenvoudige schuilhut gebouwd en daar uren in doorgebracht. Zo zag ik daar het ♀ bedelen om een visje, welke het ♂ voor haar meegebracht had en meer aardige dingen. Het paartje bracht haar jongen daar zonder zorgen groot. De winter daarop werden op ± 400 m van het oude nest weer twee nieuwe afzandingen gemaakt, welke onderling ± 100 m van elkaar verwijderd lagen. In het daarop volgende voorjaar waren tot mijn grote vreugde ook deze twee plaatsen door de Ijsvogels ingenomen. De nesten waren zo aangebracht, dat ze voor geen rover te bereiken waren, n.l. in de naar binnen hellende bovenkant van de wand, aan de Z.O. kant. Alleen een slagregen zou zo'n nest kwaad kunnen doen. Die drie plaatsen, welke betrekkelijk zo dicht bij elkander lagen, geven m.i. voldoende weer, dat er werkelijk gebrek is aan nestgelegenheid, want de Ijsvogel stelt zeer hoge eisen hieraan. De nestplaatsen dienen goed onderhouden te worden, de even naar binnen lopende bovenkant van de wand mag niet verloren gaan. Mochten er lezers zijn, die zich hiervoor interesseren, zo wil ik gaarne inlichtingen hierover verstrekken.

Ranonkelstr. 14, Alkmaar.

GERRIT DE BEURS.

Riek geurig, dunne berketak. Walter Scott is dikwijls nog al „goed” in zijn natuur- en landschapsbeschrijvingen. Dezer dagen, zijn „Waverley” nog eens herlezende, trof mij de opmerking dat de terecht geprezen berkengeur afkomstig is van de Zachte Berk met zijn zacht-harige jonge twijgen en bladen en niet van de Ruwe Berk, die met de wratjes op zijn huid. Er is dus meer berkengeur in de moerassen dan op de hooge gronden. Klopt dat?

Bloemendaal, 17 Maart '44.

JAC. P. THIJSS.

Zachte winter en zeer late lente. Van October tot April luchttemperatuur slechts zeer zelden hooger dan 5° C., ook zelden lager dan -5° C., 's ochtends meestal omtrent 0° C tot -2° C. Neerslag al dien tijd onbeduidend zoodat de grondwaterspiegel 60 centimeter beneden normaal is gebleven. Veel bewolking, maar die geen regen loslaat. In Maart echter nu en dan stralende zon, die den bodem verwarmt. Hoe hebben planten en dieren zich daaronder gedragen?

Bloemendaal, 17 Maart '44.

JAC. P. THIJSS.

Geen Rattekop in den Achterhoek. Een aantal jaren is als vindplaats van de Rattekop (*Microtus oeconomus* (Pallas)) „de Achterhoek” vermeld. Het eerst in 1930, toen Mr Van den Brink op gezag van Prof. Van Oort die streek noemde. Sindsdien is door verschillende auteurs in binnen- en buitenland die vindplaats overgenomen. Onlangs echter bleek bij een nauwkeurig onderzoek door Dr Junge in het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden ingesteld, dat het daar aanwezige opgezette en als *Microtus ratticeps* geëtiketteerde exemplaar, dat Mr Van den Brink zich nog herinnerde, daar gezien te hebben een jonge *Arvicola* is, afkomstig van Winterswijk in de Achterhoek. Zoo kan dus deze ver van het overige verspreidingsgebied liggende streek als vindplaats van de Rattekop geschrapt worden.

Amsterdam, Maart '44

Dr A. SCHREUDER.

Koninginnepage etc. Naar aanleiding van het artikel over de Koninginnepage in De Levende Natuur en de oproep, daarin gedaan wil ik niet nalaten, U hierover mijn waarnemingen mede te delen.

In de laatste jaren (1936—1943) zag ik geregeld koninginpages vliegen in de plassen-gebieden van Zuid-Holland en Utrecht en ook één enkele maal in plassen ten Nd. van het IJ. Dit was op de volgende plaatsen: Nieuwkoop en Noorden, Tienhoven en Loosdrecht en éénmaal op het Zwet bij Krommenie (zomer 1943). Nooit zag ik rupsen op melkeppe in die gebieden, wel een enkele maal op wilde peen, langs dijkjes in de buurt van de plassen. Het lijkt me niet, dat je ze makkelijk over het hoofd ziet, want ik mag wel aannemen, dat ze ook op melkeppe een typische vraatfiguur geven, die van verre opvalt. In het arboretum in Wageningen vreten de rupsen meerdere schermbloemsoorten, die vlak bij elkaar staan, o.a. karwij en geeft op alle een overeenkomstig beeld te zien, stengel, hoofdnerf en daarop wat korte zijnerfjes als ra's.

Op Schouwen, Goeree en W.-Zeeuwsch Vlaanderen, zag ik ze met Pinksteren en wat later nog al eens vliegen langs de dijken, maar ook in de rijkbloeiende moerassige landjes aan de binnenkant van de dijk (Pinksteren 1936 - 37 - 38 - 39 zomer (Aug.) 1938). Een enkele maal vond ik een rups, maar dan altijd op wilde peen langs de dijken. Meer echter weer op bedjes gekweekte peen, bij de dorpen o.m. Breskens, Renesse, Ouddorp, Haamstede, etc.

Vanaf 1935 wonen mijn ouders in Hillegersberg. Ieder jaar zien we er daar vrij veel in de omgeving vliegen, ook langs de Bergsche plassen en Rotterdam.

De rupsen ving ik ieder jaar in behoorlijk aantal in tuintjes in de buurt en de laatste twee jaren — nu de omstandigheden ons ook tot productieslag brachten — ook stevast in eigen tuin, d.w.z. daar lieten we ze rustig zitten. We hadden er meer dan twintig, vorig jaar de eerste eind Mei, de laatste nog diep in October (18).

Van 1933 en 1934 heb ik ervaring uit het toen nog mooie moerasgebied „De Koedood” ten Zd. van Rotterdam. Ik kwam daar in die tijd vrijwel dagelijks en had bovendien een aantal menschen sterk geïnteresseerd, zoodat ze me van alles brachten. Voordien had ik er weinig koninginpages gezien, maar in die jaren waren ze talrijk, vooral in 1934. De rupsen echter alleen gevonden op bedjes winterpeen in de zomer op een tuinderij vlak bij de Koedood, grenzend aan de winterkade van dit voormalig riviervak. Ze waren toen zoo schadelijk voor de kwekers, dat ze ze wel weg moesten vangen, wilden ze nog een enkel worteltje oogsten. Daarom werd het voer voor jonge fasanten. Nadat ze dat al een paar dagen zoo gedaan hadden, heb ik op een avond er eens wat gevangen; van een bed van 8×2 m haalde ik er ruim 150. Tot uw geruststelling kan ik zeggen, dat deze de fauna niet verarmd hebben; ik trad alleen maar regelen op in hun voedselvoorziening. Ze kregen daarna hun voer via de veiling en ze zijn weer in hetzelfde gebied uitgevlogen.

Dit wat betreft *Papilio* . . . Wat was die Koedood toch een prachtgebied, vol van voor de stedeling, ja zelfs voor het W. van het land ongekende dingen. Heel veel kwam er bijv. voor *Saturnia pavonia*, die braam at. Vreemd is, dat we hem in de eerste jaren dat we ze zagen, op zwarte els aantreffen en later nooit meer. In 1934 naar ik meen, ik zou het moeten nakijken, werd het slootje geschoond tusschen bovengenoemde tuinderij en de Koedoodkade. Een klein oppervlak *Galium mollugo* leverde wel 50 avondroodrupsen, meest donkere, maar ook wel een enkele groene. Avondpauwoog, populierpijlstaart, hermelijnrupsen en grote beerrupsen en hun vinders kon je er altijd vinden, ieder jaar in flink aantal.

Het is er thans minder mooi, ten dele opgespoten land. Bovengenoemd stukje is er echter nog, al is het wat geciviliseerd. Als alle prikkeldraad daar weg is zal ik er nog eens graag gaan rondzwerven.

Even nog een kleine mededeling uit Wageningen; Pestvogels vanaf 14 Jan. tot het eind van die maand, een koppeltje van 14 stuks; daarna tot nu toe dagelijks op dezelfde plaats 4 stuks. (Sinds eergisteren zien we ze er niet meer.) Ze rusten in een dode appel op een pleintje aan een vrij drukke weg. Slechts af en toe zie je ze die boom verlaten en ze pikken dan aan rozebottels, aan bessen van een Sorbussoort en aan de grote vruchten van een uitheemsche meidoornsoort.

Donderdag 24 Febr. hadden we twee putters in het arboretum.

Wat remt het koude voorjaar; op 31 Jan. bloeide in het W. het klein hoefblad en de grauwe els; rozen en vlier hadden blaadjes. Zoo heel veel is er sindsdien niet meer bijgekomen. Vorige week begon in de Betuwe en bij Wageningen de zwarte els tijdens de vorst te stuiven.

Wageningen, 7 Maart '44.

A. F. H. BESEMER.

Verantwoordelijk Redacteur: Dr. JAC. P. THIJSSE, Binnenduin, Bloemendaal.

Verantwoordelijk voor advertenties: geen advertenties.

Uitgever: W. VERSLUYS' Uitgevers Mij. (N.V.), 2e Oosterparkstr. 221—223, Amsterdam.

Drukker: N.V. Drukkerij v.h. KOCH en KNUITEL, Turfmarkt 106, Gouda.

Verschijnt: een maal per maand.

Abonnementsprijs: f 6,80 per jaar bij vooruitbetaling.

Prijs per nummer: f 0,90.

P. 1563/1.